

Motion till riksdagen 2020/21:3295

av Johan Forssell m.fl. (M)

Ett nationellt förbud mot tiggeri

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett nationellt förbud mot tiggeri och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur reglerna om den fria rörligheten tillämpas i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram nationella riktlinjer för EU/EES-medborgare och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

I den nationella lägesbilden 2018 bedömde Polismyndigheten att cirka 4 800 utsatta EU/EES-medborgare befann sig i Sverige. Det förekommer bland dessa också barn som lever under oacceptabla förhållanden.

Länsstyrelsen i Stockholm som har haft det nationella samordningsansvaret för utsatta EU/EES-medborgare konstaterar att det saknas förutsättningar för att få en helhetsbild av omfattningen gällande målgruppens utsatthet. Omfattningen är svårbedömd eftersom definitioner av gruppen är otydliga, myndigheter saknar rutiner för uppsökande verksamhet avseende denna grupp samt det inte sker någon registrering vid inresa till Sverige, vilket gör det svårt att fastställa vistelsetiden.

Polisen gör i sin nationella lägesbild bedömningen att det finns flera grupperingar som tigger i Sverige och som styrs av kriminella aktörer och att det förekommer multiexploatering där utsatta EU-medborgare, vid sidan av tiggeri, utnyttjas för bland annat prostitution. Det finns också uppgifter om grupperingar som tar betalt för och styr över användningen av offentliga platser för tiggeri.

Lägesbilden gällande multiexploateringen av utsatta EU-medborgare stärks ytterligare i polisens rapport Internationella brottnätverk inom organiserad tillgrepps- brottslighet från april 2019 där polisen menar att utländska medborgare används som ofrivilliga bilmålvakter och även utnyttjas för stölder och tiggeri på ett sätt som liknar omständigheterna vid människohandel.

Exploatering av utsatta personer är ett växande problem och det finns anledning att befara att mörkertalet är stort. De som drabbas är främst personer från andra länder, såväl inom som utanför EU. Många gånger handlar det om människor som lever i svår fattigdom eller är utsatta för diskriminering i sina hemländer. Det förekommer att utsatta personer under hot om våld tvingas att tigga, ofta för att betala tillbaka en orimligt hög kostnad för resan till Sverige. Ett vanligt tillvägagångssätt vid exploatering i tiggeri synes vidare vara att en kriminell aktör vid dagens slut eller flera gånger om dagen samlar in och behåller de pengar som andra har tiggat ihop.

Av lägesbilden från den tidigare nationella samordnaren för utsatta EU/EES-medborgare framgår även att utsatta EU/EES-medborgare utsätts för arbetskrafts-exploatering. En nationell trend är att fler väljer att bo i fordon i stället för tillfälliga bosättningar som till exempel kojor, tält eller skjul som byggts upp, alternativt husvagnar som ställts upp. Det finns en organiserad brottslighet kopplat till att tillhandahålla fordon mot ersättning till målgruppen. Av lägesbilden framgår även, kopplat till jämställdhetsperspektivet, att patriarkala strukturer och system i stor utsträckning råder.

Tiggeri har ur ett historiskt perspektiv inte varit tillåtet i Sverige. Under en begränsad tid har tiggeri varit tillåtet utan att det blev ett stort och utbrett problem. Situationen har dock som en följd av bland annat den successiva utvidgningen av EU-samarbetet förändrats. Idag är tiggeri vanligt förekommande i hela landet.

Sveriges hittillsvarande hållning i förhållande till tiggeriet har skickat dubbla signaler. Trots att tiggeri är tillåtet i Sverige har regering och myndigheter på olika sätt försökt göra det mindre lönsamt att tigga, bland annat genom uppmaningar att inte ge pengar till tiggare. Det har även genomförts förenklingar för markägare att få bort tiggarnas olagliga bosättningar. Ett nytt brott – människoexploatering – vars syfte är att kriminalisera ett beteende som innebär att man utnyttjar någon annan person för att bland annat tigga, har även införts. Bevisvärigheterna är dock uppenbara vad gäller den här typen av brottslighet eftersom många inblandade inte vill vittna. Det innebär att lagstiftningens genomslag i praktiken riskerar att bli begränsat.

Vissa kommuner har på egen hand försökt reglera tiggeriet genom lokala förbud. Högsta förvaltningsdomstolen bekräftade i ett avgörande i december 2018 att en kommun under vissa förhållanden har möjlighet att genom lokala förbud hindra tiggeri på vissa avgränsade offentliga platser. Lokala tiggeriförbud riskerar dock att leda till att tiggeriet flyttar till andra platser i kommunen eller till andra kommuner. Under senare tid har även den s.k. Eskilstunamodellen uppmärksamats. Den innebär i korthet att den som vill ägna sig åt passiv pengainsamling på vissa håll i staden måste söka ett avgiftsbelagt tillstånd hos polisen. En sådan ordning är dock problematisk av flera skäl och legitimerar på ett olyckligt sätt tiggeri som försörjning i Sverige.

Flera andra länder har regler som på ett eller annat sätt förbjuder tiggeri. I exempelvis Danmark är tiggeri förbjudet, och i Storbritannien är det förbjudet både att själv tigga och att uppmuntra någon som är minderårig att göra det. Erfarenheten från Norge visar vidare att möjligheten till kommunala förbud för tiggeri på allmän plats i praktiken används i begränsad utsträckning.

Mot denna bakgrund behövs ett nationellt tiggeriförbud. Lokala förbud innebär att staten överlämnar ansvaret för en i grunden nationell fråga till kommunerna. Enligt Moderaternas mening bör en ny bestämmelse införas i strafflagstiftningen med innebörd att den som gör sig skyldig till tiggeri begår ett brott. Genom att införa ett nationellt

förbud mot tiggeri i strafflagstiftningen skapas vidare en laglig möjlighet för poliser och även ordningsvakter att avvisa tiggare från den plats där tiggeriet äger rum.

En översyn behövs även av hur reglerna om uppehållsrätten och den fria rörligheten tillämpas i Sverige kopplat till utsatta EU/EES-medborgare som kommer till Sverige för att tigga. Syftet med den fria rörligheten har aldrig varit att människor under lång tid och utan möjlighet till egen försörjning ska kunna uppehålla sig i andra EU-länder. En översyn bör genomföras för att identifiera brister i hur dagens regelverk tillämpas i Sverige.

Det är också problematiskt att det råder stora skillnader mellan olika kommuner vad gäller tolkning och tillämpning av det nationella regelverket vad gäller frågor som exempelvis uppehållsrätt, akut nödbistånd och rättighet till sjukvård. Regeringen bör därför ta initiativ till att ta fram nationella riktlinjer avseende utsatta EU/EES-medborgare.

Johan Forssell (M)

Louise Meijer (M)

Mikael Damsgaard (M)

Ellen Juntti (M)

Sten Bergheden (M)